

Sürdürülebilir Turizm Kapsamında İngilizce Eğitiminin Yeri ve Önemi: Eleştirel Bir Yaklaşım*

Şerif Ahmet Demirdağ^{1**}

¹ Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Giresun, Türkiye, demirdagserifahmet@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4317-5727

Öz

İnsanlar, içinde bulunduğumuz modern çağda teknolojinin de katkısıyla birlikte daha fazla uluslararası düzeyde faaliyetlere (seyahat, turizm, eğitim, pazarlama, ithalat, ihracat, lojistik vb.) katılmaya başlamıştır. Farklı ülkelerdeki insanlarla iletişim kurmanın en önemli ve en değerli yolu ise yabancı dil bilgisinden geçmektedir. Yabancı dil bilmek ya da öğrenmek diğer insanlarla iletişimi mümkün kılmanın yanında, sosyal yaşam ve başarılı bir kariyer için de önem taşımaktadır. Ancak, bazen insanların yeni bir dil öğrenmeye isteksiz olması ya da zahmetli görerek önyargılı olması, yabancı dil öğrenimini zorlaştırabilmektedir. Oysa, en azından evrensel bir dil niteliğinde olan İngilizce dili bile hayatın hemen her evresinde insanların sıklıkla karşılaştığı ya da karşılaşabileceği bir dildir. Özellikle, farklı kültür ve ülke insanların bir araya geldiği turizm gibi sektörlerde bu eksiklik daha fazla hissedilmektedir. Bununla ilgili olarak bu araştırmanın amacı, turizmin sürdürülebilirliğinde İngilizce eğitiminin yeri ve önemine vurgu yapmaktır. Araştırmanın amacına uygun olarak, daha önce konuyla ilgili yapılmış olan ulusal düzeydeki akademik çalışmalar incelenmiş, eleştirel bir bakış açısıyla mevcut durum değerlendirmesi yapılmış ve ilgili taraflar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Yabancı Dil, İngilizce, Eğitim

The Place and Importance of English Education in the Scope of Sustainable Tourism: A Critical Approach

Abstract

In the modern age we live in, people have started to participate in more international activities (travel, tourism, education, marketing, import, export, logistics, etc.) with the contribution of technology. The most important and most valuable way to communicate with people in different countries is through foreign language knowledge. Speaking or learning a foreign language is important for social life and a successful career, as well as enabling communication with other people. However, the fact that people are sometimes unwilling to learn a new language or are prejudiced by seeing it as troublesome can make foreign language learning difficult. On the other hand, even the English language, which is at least a universal language, is a language that people often encounter or may encounter at almost every stage of life. This deficiency is felt more especially in sectors such as tourism, where people from different cultures and countries come together. In this regard, the purpose of this research is to emphasize the place and importance of English education in the sustainability of tourism. In accordance with this purpose of the research, previous national academic studies on the subject were examined, the current situation was evaluated with a critical point of view, and suggestions were presented for the interested parties.

Keywords: Sustainable Tourism, Foreign Language, English, Education

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Demirdağ, Ş. A. (2022). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında İngilizce Eğitiminin Yeri ve Önemi: Eleştirel Bir Yaklaşım. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 251-262.

*Bu araştırma, III. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

**Sorumlu yazar e-posta: demirdagserifahmet@gmail.com

Literatür Araştırması

Cilt 6, Sayı 1, 2022
ss. 251-262

Gönderim : 07.12.2021
1. Düzeltme: 26.02.2022
Kabul Tarihi: 14.03.2022

Literature Review

Vol 6, No 1, 2022
pp. 251-262

Received : 07.12.2021
Revision1: 26.02.2022
Accepted: 14.03.2022

GİRİŞ

Turizm sektörü, kırılğan yapısı itibariyle her ne kadar birçok farklı sebep ve krizden (ekonomik krizler, siyasi krizler, doğal afetler, sağlık sorunları, terörizm vb.) olumsuz olarak etkileniyor olsa da yüksek derecede gelir getirici bir kaynak olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bilinçle, turizm potansiyeline sahip olan ülkeler söz konusu kaynaktan en yüksek payı alabilmek için, yüksek kalitede hizmet sunmaya çalışarak birbirleriyle kıyasıya rekabet etmektedir. Gerek konumu gerek doğal ve tarihi varlıkları ve gerekse kültürel zenginlikleri ile Türkiye bu potansiyele sahip olan önemli ülkelerden biridir. Talepler doğrultusunda farklı pazarlara farklı turizm ürünleri sunabilecek kapasitede olan Türkiye, turistler için bir cazibe merkezi olarak görülmektedir. Öyle ki, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2021) resmî web sayfasında yer alan istatistiki bilgilere göre, Türkiye'yi 2021 yılının Ocak-Ağustos ayları arasında yurtdışından ziyaret eden toplam ziyaretçi sayısı 15,901,147'dir. Bu ziyaretçilerin 1,830,376'sı yurtdışında ikamet eden Türk vatandaşlarının olduğu da belirtilmektedir. Dolayısıyla, sınır istatistiklerine göre bu dönemde Türkiye'yi yurtdışından ziyaret eden yabancı uyruklu ziyaretçilerin sayısı (Türk vatandaşlarının dışında) 14 milyonun üzerindedir. Sağlık başta olmak üzere özellikle ekonomi, üretim, seyahat, turizm, pazarlama gibi alanlarda tüm dünyayı olumsuz olarak etkilemiş olan Yeni Koronavirüs Hastalığı Covid-19 (Demirdağ, 2020) ve varyantları salgın olarak henüz devam ederken, belirtilen ziyaretçi sayısının oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, daha önce de değinildiği gibi turizm sektöründen pay alma konusunda ülkelerarası yoğun rekabet yaşandığı için, hizmetler çeşitlendirilmeli ve kalitesi artırılmalıdır. Her ne kadar somut turizm ürünlerinin nitelik ve nicelik bakımından kalitesi artırılmaya çalışılsa da emek-yoğun bir sektör türü olan turizmde insan faktörü de oldukça önemlidir. Daha açık bir ifadeyle, turizmde sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması ile nitelikli işgücü arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu söylenebilir. Çünkü, interaktif ve dinamik bir yapıda olan turizm sektöründe turizm ürünleri insanlar tarafından üretilir, insanlar tarafından sunulur ve tüketici tarafını oluşturan insanlar tarafından kullanılır ya da satın alınır. Tam anlamıyla otomasyon uygulanamayan bu sektörün bugünü ve sürdürülebilirliği bağlamında geleceği için nitelikli işgücü önemli bir yer tutmaktadır. Nitelikli işgücü yetiştirmenin yolu ise eğitimden geçmektedir.

Turizm sektöründe verilen mesleki eğitimler, daha önceleri kısa süreli hizmet içi eğitim ve kurslarla devam ederken, ilerleyen zamanlarda en az ortaöğretim, daha sonraki dönemlerde ise yükseköğretim düzeyinde gerçekleşmeye başlamıştır. Turizm sektöründeki hızlı değişim ve gelişmeler, turizm bilincinin oluşması, kalite algısı, turistlerin beklenti ve alışkanlıklarındaki değişiklikler gibi faktörler turizm eğitime olan ihtiyacı artırmış ve günümüzde mesleki eğitimin yanı sıra akademik olarak da önemli bir disiplin olmuştur (Akoğlan-Kozak, 2009). Diğer taraftan, turizm eğitime ve sektörüne bu denli önem veriliyor olmasına karşın, pek çok işletmenin nitelikli işgücü bulması konusunda bazen güçlük çektiği bilinmektedir. Turizm eğitimi olarak mezun olan öğrencilerin farklı sektörlerle yönelmesi, eğitime yeterli önem vermeyerek kendilerini yetiştirmemeleri, yabancı dil eğitimine açık olmamaları, turizm

sektörünün karakteristik özellikleri (sezonluk olması, düşük ücretler, çalışma koşulları vb.) gibi faktörler nitelikli işgücünün yetişmesinin önündeki engeller olarak betimlenebilir. Turizm sektöründe en azından evrensel dil niteliğinde olan İngilizce dilinin konuşulamaması sektörle bağdaşmayan bir durum niteliğindedir. Bu çalışmada sürdürülebilir turizm kapsamında eğitim kurumlarında verilen İngilizce eğitimin yeri ve önemine değinilmiştir. Bu doğrultuda, konuyla ilgili yapılmış olan akademik çalışmalar incelenmiş, olası öngörüler tartışılmış ve mevcut durum ortaya konmaya çalışılmış olup konu hakkında bazı öneriler sunulmuştur. Bu çalışma, sürdürülebilir turizm kapsamında, sektöre nitelikli işgücü yetiştirme konusunda İngilizce dil eğitiminin önemine vurgu yapmayı amaçlamaktadır. Betimleyici araştırmalar kapsamına giren bu çalışma; tanımlayıcı özelliği ile probleme yönelik mevcut durumu ortaya koymaya çalışırken, açıklayıcı özelliği ile problemin nedenleri üzerine yoğunlaşarak bu nedenleri anlamlandırmayı amaçlamaktadır (Ural ve Kılıç, 2006). Bu kapsamda, konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, ulusal düzeyde turizm alanında yapılan bazı araştırmalar incelenmiş ve araştırmacının eğitim ve sektör anlamındaki gözlemleri eleştirel bir yaklaşımla ortaya konmaya çalışmıştır. Çalışmanın problem durumunu Türkiye turizminde İngilizce başta olmak üzere yabancı dil eğitimi oluşturduğu için, bu konu ile ilgili özellikle Türkiye’de yapılmış olan akademik çalışmalar ele alınmış ve turizm sektöründeki mevcut durumun ortaya konması sağlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Sürdürülebilirlik ve turizm eğitimi konusuna geçmeden önce sürdürülebilirlik kavramının açıklanmasının faydalı olacağı söylenebilir. Sürdürülebilirlik kavramının kökü incelendiğinde, sürmek fiilinden türediği görülmektedir. Türk Dil Kurumu (TDK, 2021) Güncel Türkçe Sözlükte sürmek fiilinin birden fazla anlamı bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak bu anlamlardan birkaçı incelendiğinde sürmek; “yönetip yürütmek, sevk etmek”, “devam etmek”, “uzatmak, ileri doğru gitmek”, “önüne katıp götürmek”, “olmaya devam etmek” gibi anlamlara gelmektedir. Diğer taraftan sürme, herhangi bir olay ya da olgunun kendiliğinden devam etmesi anlamına gelirken, sürdürme ise bu devamlılığın birileri tarafından yapılmasıdır. Bu açıdan sürdürülebilirlik; sürekliliği olan herhangi bir sistemin, kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ve ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi anlamına gelmektedir. Kaynakların sürdürülebilirliği, sürekli olarak değerlendirilmesi, korunması ve koruma bilinci geliştirilmesiyle yakından ilişkilidir (Kaypak, 2010). Benzer bir şekilde, sürdürülebilirlik kavramını Middleton ve Hawkins (1998), gitgide artan insan nüfusunun faaliyetleri ile onların doğal, sosyal, ekonomik ve kültürel çevresi arasında uyuma bağlı bir denge kurulması olarak ifade etmektedir. Temeli, özellikle 1970’li yıllarda gelişmeye başlayan çevrecilik görüşüne dayanan sürdürülebilirlik fikriyle ilgili (Lui, 2003) uluslararası düzeydeki girişim ve düzenlemeler, ilk olarak Haziran 1972’de Stockholm/İsveç’te yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı’nda gündeme getirilmiştir. Bu konferansta sürdürülebilirlik kavramıyla ilgili olarak, kaynakların bencilce ve bilinçsizce

kullanımından ortaya çıkan olumsuz etkileri engellemek ya da en aza indirmek amaçlanmıştır (Pelit, Baytok ve Soybalı, 2015).

Turizm sektöründe arz edilen pek çok kaynağın korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere bozulmadan aktarılabilmesi konusunda, insanlarda sürdürülebilirlik bilincinin oluşması oldukça önemlidir. Bu konuyla ilgili olarak hem varlıkların korunması ve sürdürülebilirliği hem de insanlarda bu yönde bilinç oluşması amacıyla uzun yıllardır gerek yerel yönetimler gerek kurum ve kuruluşlar gerek örgüt ve dernekler tarafından sayısız çalışmalar, toplantılar gerçekleştirilmektedir. Çoğu zaman sürdürülebilir turizm denildiğinde genellikle akla; yeşili korumak, doğayı-denizi kirletmemek, taşıma kapasitesinin üzerine çıkmamak, yıllar boyu turizm geliri ve ziyaretçilerin devamını sağlamak, yerel halka bu bilinci aşlamak gibi uygulamalar gelmektedir. Ancak, hangi konuda olursa olsun kaynakların sürdürülebilirliği ve çevrenin korunması iyi bir eğitimden geçmektedir. Turizm olgusu için de durum aynıdır. Turizm eğitimi verilen eğitim kurumlarında mesleki eğitimin yanı sıra yabancı dil, özellikle de İngilizce dil eğitimine önem verilmesinin doğrudan ya da dolaylı olarak turizm sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı söylenebilir. Turizm sektörüne nitelikli işgücü yetiştirmek demek, sadece çalışanların mesleki ve yönetsel becerilerinin geliştirilmesi değil aynı zamanda mutlaka iyi bir dil eğitimine sahip olmasını da sağlamaktır. Türkiye’de turizm sektöründe çalışanların büyük bir çoğunluğunun en azından evrensel dil niteliğindeki İngilizce dilini konuşmıyor olması maalesef gözle görülebilir seviyede bir gerçektir. Bununla ilgili yapılmış akademik çalışmalara ilerleyen bölümlerde yer verilecektir, fakat öncelikle mevcut turizm eğitimi hakkında bilgi vermek yarar sağlayacaktır.

Turizmle ilgili mevcut öğrenci sayılarının belirlenmesi amacıyla Yükseköğretim Kurumu’nun internet sitesi incelenmiştir. Yükseköğretim Kurumu’nun (2021) resmî web sitesinde yer alan Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi’nde yer alan 2020-2021 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistiklerindeki bilgilere göre, önlisans düzeyinde “otel, lokanta ve dışarıya yemek sunan işletmelerin hizmetleri” alanında 27488 (11465 erkek, 16023 kadın) yeni kayıt, toplamda ise 90221 (45631 erkek, 44590 kadın) öğrenci bulunmaktadır. “Seyahat, turizm ve boş zaman faaliyetleri” ile ilgili bölümlerdeki önlisans öğrenci sayıları incelendiğinde ise 9103 (4258 erkek, 4845 kadın), toplamda 33139 (17531 erkek, 15608 kadın) önlisans öğrencisi bulunmaktadır. Dolayısıyla, 2020-2021 öğretim yılında söz konusu iki bölüme yeni kayıt yaptırmış olan önlisans öğrencilerinin sayısı 36591 iken toplam öğrenci sayısı 123360 olmuştur. Aynı istatistiklerde yer alan turizm ile ilgili bölümlerde lisans düzeyindeki öğrenci sayılarına bakıldığında, “otel, lokanta ve dışarıya yemek sunan işletmelerin hizmetleri” alanında 9637 (5432 erkek, 4205 kadın) yeni kayıt mevcutken, toplamda 65655 (43652 erkek, 22003 kadın) öğrenci bulunmaktadır. “Seyahat, turizm ve boş zaman faaliyetleri” ile ilgili bölümlerdeki lisans öğrenci sayıları ise 6953 (4012 erkek, 2941 kadın) yeni kayıt öğrenci, 21088 (12992 erkek, 8096 kadın) toplam öğrenci bulunmaktadır. Lisans düzeyinde söz konusu iki bölümde 2020-2021 öğretim yılında 16590 öğrenci yeni kayıt yaptırmış ve böylelikle toplam lisans öğrencilerinin sayısı 86743 olmuştur. İstatistiklerdeki 2020-2021 öğretim yılında turizm alanlarında eğitim

gören lisansüstü düzeydeki öğrencilerin sayısı incelendiğinde; “otel, lokanta ve dışarıya yemek sunan işletmelerin hizmetleri” alanında 632 (290 erkek, 342 kadın) yüksek lisans ve 59 (31 erkek, 28 kadın) doktora öğrencisinin yeni kayıt yaptırdığı, mevcut toplamda ise 1434 (662 erkek, 769 kadın) yüksek lisans ve 234 (117 erkek, 117 kadın) doktora öğrencisinin bulunduğu anlaşılmaktadır. “Seyahat, turizm ve boş zaman faaliyetleri” ile ilgili bölümlerde ise 1611 (954 erkek, 657 kadın) yüksek lisans ve 185 (101 erkek, 84 kadın) doktora öğrencisinin yeni kayıt yaptırdığı, böylelikle söz konusu bölümlerde toplam 3288 (1824 erkek, 1464 kadın) yüksek lisans öğrencisi ve 718 (374 erkek, 344 kadın) doktora öğrencisi bulunduğu belirtilmektedir. Genel itibarıyla, her iki alanda toplam 2243 yüksek lisans ve 244 doktora öğrencisi yeni kayıt yaptırmış iken, mevcut toplamda 4719 öğrenci yüksek lisans düzeyinde, 952 öğrenci ise doktora düzeyinde eğitim görmektedir. T. C. Millî Eğitim Bakanlığı (2021) resmî internet sitesindeki Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/2021 raporu incelendiğinde, toplam 4329 öğrencinin yükseköğretim programlarına başvurduğu, 221 öğrencinin lisans programlarına, 558 öğrencinin önlisans programlarına ve 677 öğrencinin ise açık öğretim programlarına kayıt yaptırdığı anlaşılmaktadır. 2020-2021 öğretim yılında sadece yükseköğretim kurumlarında bile 200000 üzerinde mevcut öğrencinin bulunduğu düşünüldüğünde, turizm için ihtiyaç duyulan nitelikli işgücü için gayet yeterli bir rakam olduğunu belirtmek mümkündür. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi mesleki ve yönetsel eğitimde başarı yakalansa da birtakım nedenlerden dolayı yabancı dil öğrenmeyle ilgili yüzde yüz başarı sağlandığını söylemek pek de mümkün olmayabilir. Takip eden paragraflarda, İngilizce (yabancı dil) eğitiminin öneminin daha iyi anlaşılması amacıyla konuyla ilgili yapılmış olan ulusal düzeydeki bazı önemli akademik çalışmalara yer verilmektedir.

Davras ve Bulgan’ın (2012) önlisans düzeyinde turizm ve otel işletmeciliği alanında eğitim gören öğrencilerin İngilizce hazırlık eğitimine yönelik tutumları üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin hazırlık sınıfı eğitiminin gerekli olduğu yönünde tutum sergiledikleri, ancak yabancı dil konuşma konusunda eksiklikler yaşadığı tespit edilmiştir. Öyle ki, dersler teorik olarak uygulandığı ve çoğunlukla öğrencilerin dersle ilgili sadece dersi geçme kaygısı olduğu için genellikle pratik konusunda eksiklikler yaşandığı belirtilebilir.

Turizm alanında eğitim veren bölümlerdeki mesleki yabancı dil Almanca eğitimi ile ilgili olarak Nevşehir ilinde turizm işletmeciliği ve otelcilik 3. sınıf öğrencileri üzerine İşigüzel (2013) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda, öğrencilerin mesleki yabancı dil Almanca öğrenmeye yönelik motivasyonlarının orta düzeyde bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca araştırmacı, eğitimde materyal olarak kullanılacak Almanca ders kitapları ile ilgili sorunlar olduğunu ve özellikle yabancı yayınevlerine ait ders kitapları içeriklerinin Türk turizm öğrencilerine tam anlamıyla hitap etmemesinden kaynaklı eksiklikler olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada, sadece mesleki yabancı dil Almanca değil, İngilizce başta olmak üzere diğer dillere yönelik tüm ders kitapları ve materyallerinin ülke turizmi ve öğrencilerin kapasitesine göre uyarlanması faydalı olacağı düşünülebilir.

Akgöz ve Gürsoy (2014) tarafından turizm eğitiminde yabancı dil öğrenme, istek ve kararlılıkla ilgili turizm eğitimi alan 284 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin, öğretim elemanları tarafından not ile tehdit edilmeleri, görsel ve işitsel materyalin yetersizliği ile öğrenmenin konuşmayla (pratik yapma) desteklenmediği belirtilmiştir. Ayrıca, yabancı dil eğitimi alan öğrencilerde de aynı istek ve kararlılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Gökçe ve Batman (2015)'in turizm önlisans programlarında öğrenci görüşlerine dayalı İngilizce öğretimi ihtiyaç değerlendirmesine yönelik farklı üniversitelerden toplam 498 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucunda, öğrenciler kendi görüşleriyle kendilerini alt-orta düzeyde İngilizce bildiklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümü mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak istediğini belirtmiş ve bu sebeple İngilizce dilinin yüz yüze iletişimlerde oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır. Diğer önemli bir araştırma sonucu ise katılımcıların yabancı dil öğrenimine ilişkin güçlüklerin gelecekte kendilerini ifade edememe, sağlam temelli dil bilgisine sahip olamama, sağlıklı iletişim kuramama, okuma ve dinleme becerileri kazanamama gibi faktörler olduğudur.

Turizm ve otel işletmeciliği programlarındaki İngilizce eğitimini Ulusal Meslek Standartları (UMS) ve Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) kapsamında değerlendiren Sarıaltın (2015) da turizm sektörünün uluslararası düzeyde iletişim dilinin İngilizce olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı, gerçekleştirdiği çalışmanın sonuçları doğrultusunda, en azından önlisans eğitim müfredatlarının, ders içeriklerinin ve hatta zorunlu-seçmeli derslerin ulusal meslek standartları ve mesleki yeterliliklerin gereklerine uygun olarak düzenlenmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Altürk, Yel, Arık Yüksel ve Balcı (2016) tarafından turizm fakülteleri ve yüksekokullarındaki yabancı dil eğitiminin önemine vurgu yapmak için 68 üniversitenin ders müfredatları incelenerek gerçekleştirilmiş olan çalışmada, 94 lisans programının hepsinde İngilizcenin zorunlu olarak okutulduğu, ayrıca ikinci dil olarak Almanca, Rusça ya da Fransızca derslerinden birisinin okutulduğu belirtilmiştir. Ancak, turizm fakülte ve yüksekokullarının yüksek lisans ve doktora programlarında ise dil eğitimlerinin tamamen ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu araştırmadan bağımsız olarak, Türkiye'de birçok üniversitenin turizm alanlarıyla ilgili yüksek lisans ya da doktora programlarında (yabancı dilde eğitim vermeyen) yabancı dil üzerine dersler olmasa da pek çok dersin ya da araştırma konularının yabancı dilde (özellikle İngilizce) gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Ayaz, Yalı ve Aydın'ın (2017) lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin İngilizce öğrenmedeki başarısızlık nedenlerini inceledikleri araştırmada, en önemli nedenler sırasıyla derse ilgi göstermeme, bireysel çalışma yapmama, grup çalışmalarına katılmama, korku ve eğitmenden kaynaklı nedenler şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul, Hafçı ve Öncüer-Çivici (2017) tarafından turizm fakülte öğrencilerinin yabancı dil öğrenme kaygılarını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin yabancı dil öğrenme konusunda en fazla başarısız olmaktan

duydukları endişe yer alırken, genel kaygı düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur. Bu noktada, eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimi veren eğitmenlere fazlasıyla görev düştüğü söylenebilir. Yabancı dil öğrenmeye yönelik kaygıları ya da önyargıları olan öğrencilerin daha fazla teşvik edilmesi, ilgilerinin artırılmaya çalışılması gerektiği aşıkardır.

Farklı müfredat programlarıyla İngilizce eğitimi alan turizm lisans öğrencilerinin öz yeterlilik inançlarının Unur (2018) tarafından karşılaştırıldığı çalışmanın sonucuna göre, zorunlu hazırlık eğitimi alan, staj yapan ve yurt dışı tecrübesi bulunan öğrencilerin öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Okul vd. (2017) tarafından yapılan çalışmaya benzer bir şekilde, Akşit-Aşık ve Gökçe (2019) tarafından turizm lisans öğrencilerinin yabancı dil konuşma kaygısını etkileyen faktörlerin incelendiği ve 376 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada, söz konusu kaygı düzeyi oldukça yüksek olarak bulunmuştur. Konuşma kaygısını etkileyen faktörlerin başında dersin işleniş biçimleri ile eğitimcilerin yaklaşımları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal ve Seçilmiş'in (2019) turizm fakülteleri öğrencilerinin İngilizce iletişim becerileri üzerine yaptıkları çalışmanın sonucunda, turizm öğrencilerinin konuyla ilgili en fazla ihtiyaç duyduğu faktörün İngilizce konuşma becerisi olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre, turizm fakültesi öğrencilerinin ihtiyaç duydukları diğer faktörler ise sırasıyla dinleme, okuma ve son olarak yazma becerilerine dönük ihtiyaçlardır.

Yücel ve Arıkan (2019) tarafından turizm personelinin yabancı dil gereksinimleriyle ilgili Antalya ilinde otel işletmelerinin yiyecek-içecek bölümünde çalışan toplam 74 personel ile gerçekleştirilen çalışmaya göre, çalışanların neredeyse tamamı (%94,8) 1-10 arası puanlama sisteminde 8-10 arası puan vermiştir. Dolayısıyla, çalışanlar da yaptıkları iş gereğince yabancı dilin önemli olduğunun bilincindedir. Ayrıca, katılımcıların mesleklerinde terfi alabilmek için dil bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla dil kurslarına ya da yurtdışına gitmek gibi planlar yaptıkları da araştırma sonucunda belirtilmiştir. Çalışmada, katılımcı sayısının az olması genellemek için yeterli olmayıp, diğer taraftan katılımcıların yeterli düzeyde yabancı dil bilgi ve becerisine sahip olup olmadıklarıyla ilgili de bir çıkarım yapılmamıştır.

Özer (2020), turizm işletmeciliği bölümünde eğitim gören 48 gönüllü öğrenci ile İngilizce ve mesleki İngilizce kavramlarına yönelik öğrencilerin metaforik algıları üzerine gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin İngilizceye yönelik en fazla kullandıkları metaforların sırasıyla "su, dünya, gözlük"; mesleki İngilizceye yönelik ise "merdiven, anahtar, temel ihtiyaç, yemek" metaforları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin İngilizce kavramına "su" metaforunu tanımlamasına yönelik araştırmacı, suyun insan yaşamındaki vazgeçilmezliği ve ortak dil olarak kabul edilen İngilizcenin vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapmaktadır. Yine benzer şekilde, merdiven metaforu da hem basamak atlayarak yükselmeyi hem de öğrenme seviyesini ifade etmektedir.

Turizm eğitiminde yabancı dilin öğretilmesindeki zorlukların en başında öğrencilerin konuşma becerisi edinmemelerinin geldiğini ifade eden Türksoy (2021), lisans düzeyindeki turizm öğrencilerinin temel psikolojik gereksinimlerinin İngilizce dilinde iletişim kurma isteği üzerindeki etkiyi incelemiştir. 338 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmanın sonucuna göre, öğrencilerin genel olarak İngilizce dilinde iletişim kurma istekleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Türksoy'un çalışmasında elde edilen bu bulgu, aslında öğrencilerin İngilizce öğrenme konusunda hevesli olduğunu gösterirken, diğer yandan yukarıdaki diğer çalışmalarda da belirtildiği gibi bazı durumlarda kendilerini öğrenmeye kapatarak, sadece heves olarak kalabildiği söylenebilir. Bununla birlikte, Keleş (2018) tarafından lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm ile ilgili bölümleri tercih sebeplerinin ve turizm sektöründe çalışmaya yönelik bakış açılarının araştırıldığı çalışmada da aktarıldığı gibi, turizmle ilgili bölümleri bilinçli ve isteyerek tercih eden öğrencilerin yanı sıra kapasite ile ilgili olarak istemeden tercih eden öğrencilerin sayısı da azımsanmayacak derecededir. Ayrıca, araştırmacı alandaki okulların, programların, bölümlerin ve öğrenci kontenjanlarının gitgide artmasının da gün geçtikçe tehlikeli hale geldiğini belirtmektedir. Bu konuyla ilgili yapılacak plan, politika, uygulama ve düzenlemeler hayati bir öneme sahip olup, eğitimler ise hali hazırdaki öğrencilerin mesleği benimsemesi ve sevmesi için yeterince çaba göstermesi gerektiği düşünülebilir. Dolayısıyla, konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalardan ve sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, özellikle yüz yüze iletişim gerektiren ve insan faktörlerini (üretici ve tüketici taraflar) bir araya getiren turizm sektörü ve sürdürülebilirliği için İngilizce başta olmak üzere en az bir yabancı dilin bilinmesi oldukça önemlidir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Turizm sektörünün geleceği ve sürdürülebilirliği, öncelikle turizm paydaşlarının (hizmet üreticileri, tüketiciler, politika uygulayıcıları, yerel halk vb.) eğitilmesi ve bilinçlenmesi ile mümkün olabilecektir. Turizmden elde edilecek kazanımların kısa vadeli planlanması yerine, daha uzun vadede sürekli kazanımların planlanması gerekmektedir. Turizm hareketlerine özellikle yurtdışından katılan yabancı turistlerin hayal kırıklığına uğraması ya da memnuniyetsiz olarak ayrılması Türkiye turizmi açısından ciddi boyutlarda kayıp anlamına gelecek ve dezavantaj sağlayacaktır. Çünkü, memnuniyetsiz bir turistin deneyimlerini anlatacağı bir çevresi mutlaka vardır, onun çevresindeki her bir bireyin de ayrı bir çevresi vardır. Böylelikle, özellikle olumsuz bir bilgi, tıpkı bir ağaç şeması gibi budaklanarak yayılacak ve artacaktır. Bu sebeple, turizm sektöründe iyi eğitim almış, bilinçli, geniş düşünebilen, yetenekli, en az bir yabancı dili iyi bilen nitelikli işgücünün istihdam edilmesi sektörün geleceği ve sürdürülebilirliği açısından hayati bir öneme sahiptir. Cumhuriyet tarihinin başlarında ülkenin içinde yaşadığı pek çok sorunu yaşayan hem Millî Mücadele döneminde hem de daha sonraları Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer almış olan, turizmin gelişmesinde ve bugünlere gelmesinde çok önemli adımlar atan, diplomat, siyaset adamı, entelektüel ve çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Reşit Saffet Atabinen'in (1884-1965) o zamanlar söylediği gibi "*az çok terbiye-i fikriyesi olmayan adam turizm yapamaz*" (Altıntaş & Kurnaz Şahin, 2007). Öyle ki, o dönemlerde Türkiye ve turizmi

için tercümanlık yapan ve Türkiye'ye büsbütün düşmanlık besleyen Levantenlerle azınlıklar, ülkeye gelmiş olan yabancılara Türkiye aleyhinde akla hayale sığamayacak şeyler anlatır, ülkeyi kötülerlerdi. Yine, Atabinen'in uğraş ve girişimleriyle ilkte "Türk Seyyahin Cemiyeti (1923)" adıyla kurulan, sonra "Türkiye Turing Kulübü (1926)" ve daha sonra da "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (1930)" olarak değiştirilen cemiyetin girişimleri ve belediyenin yardımıyla bu tercümanlar tamamen ortadan kaldırılmış ve yerine Türk tercümanlar yetiştirilmeye başlanmıştır. Kısacası, o dönemlerde bile hem turizmin sürdürülebilirliğine hem de yabancı dilin değerine çok önem verilmiştir. Günümüzde de turizm sektöründe yer alan kişilerin en azından evrensel dil niteliğindeki İngilizce dilini biliyor olması elzemdir.

Bu çalışmada, Türkiye turizminin sürdürülebilir olması ve verilen hizmetlerin daha kaliteli hale gelmesi adına yüksek düzeyde ihtiyaç duyulan İngilizce başta olmak üzere yabancı dil eğitiminin önemine ve gerekliliğine vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Konunun ciddiyetinin ön plana çıkarılması için Türkiye'de turizm alanında yapılmış yabancı dil eğitimi ile ilgili akademik çalışmalar tartışılmış ve sonuçlarından çıkarımlar yapılarak bu doğrultuda ilgili taraflar için öneriler sunulmuştur. Bu kapsamda, bazı araştırmalarda öğrencilerin tutumlarına yönelik İngilizce hazırlık sınıfının mutlaka gerekli olduğu (Davras ve Bulgan, 2012), bazı araştırmalarda İngilizce öğretiminde öğretmenlerin ya da öğretmenler tarafından tercih edilen eğitim materyallerinin eksikliği ve yetersizliği veya öğrencilerin ilgisiz olduğu, çaba göstermediği (Akgöz ve Gürsoy, 2014; Ayaz vd., 2017; Okul vd., 2017; Akşit-Aşık ve Gökçe, 2019; Uysal ve Seçilmiş, 2019), bazı araştırmalarda yabancı dil eğitime yönelik ihtiyaç duyulan müfredata yönelik model önerme (İşigüzel, 2013; Sarialtı, 2015; Altürk vd. 2016; Türksoy, 2021) gibi bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Söz konusu araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde, turizm eğitim kurumlarında genel itibariyle İngilizce başta olmak üzere yabancı dil eğitime yeterince önem verilmesi, eksikliklerin giderilmeye çalışılması ve hatta mevcut durumun mutlaka iyileştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Aksi halde, turizm alanının adıyla bile çelişen, verilen hizmetlerin kalitesini olumsuz yönde etkileyebilecek ve sürdürülebilirliğe ket vurabilecek tezat bir durumun ortaya çıkması kaçınılmazdır. Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sunan turizm sektörünün sürdürülebilirliği ve verilen hizmetlerin kalitesini artırmaya yönelik çalışmayla ilgili aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Sektörde istihdam edilecek ara eleman niteliğindeki personelin en az ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almış olanlardan, alt kademe yöneticilerin en az ön lisans, orta ve üst kademe yöneticilerin ise en az lisans düzeyinde turizm eğitimi almış olanlardan tercih edilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir.
- Turizm eğitimi verilen eğitim kurumlarında, öğrencilere sektörün ülke için önemli bir sektör olduğu ve pek çok getirisinin (maddi olarak, farklı kültürlerle etkileşim içinde olarak kişilik geliştirme, yabancı dil öğrenme, yükselme ve terfi olanakları gibi) olduğu aşılmalıdır.
- Genel itibariyle ucuz işgücü olarak görüldüğü için öncelikle stajyerlerin çalışma koşulları (maaş, konaklama, yeme-içme, çalışma saatleri vb.)

iyileştirilmeli, konuyla ilgili gerekirse yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Çünkü, stajyerler turizmin geleceğini şekillendirecek olan hem teorik hem de uygulama anlamında sektörün nitelikli çekirdek bireyleridir. Ayrıca gerek ülke gerekse işletmeler açısından bu denli önemli gelir getiren bir sektörde, çalışanların maaşlarında da düzenlemelerin yapılması sektöre olan bağlılığı artıracığı düşünülebilir.

- Turizm sektörü, çoğunlukla yüz yüze iletişim ve etkileşimi gerektirdiği için turizm eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimine son derece önem verilmelidir. Önceki yıllarda olduğu gibi hem ortaöğretim düzeyinde hem de üniversitelerde mutlaka ve istisnasız İngilizce hazırlık sınıfı zorunlu olarak okutulmalıdır. Bu konuyla ilgili Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu yeni düzenlemeler yapabilir ve söz konusu kurumlarda hazırlık sınıfını tekrar zorunlu hale getirebilir. Bu durum sadece turizm ile ilgili eğitim verilen bölümlerde değil, uluslararası ibaresini gerektiren tüm bölümlerde uygulanmalıdır.
- Özellikle, önceden öngörülemeyen Covid-19 salgın hastalığı süresince eğitimin uzaktan yapılması da öğrencilerin kaliteli eğitim almasını etkilemiş olduğu düşünülebilir. Bu noktada, eğitimcilerin bu eksiklikleri önceden tespit edip, ona göre ders planları yapmasının faydalı olabileceği öngörülmektedir.
- Eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimi veren öğretmen ya da öğretim elemanlarının belirli programlar dahilinde, belirli sıra ile ve öğrencilerle etkileşim içinde dersi beraber yürütmeleri öğrencilerin derse olan ilgisini artırabilir. İlgisiz ya da anlayamayan öğrencilerin derse katılmalarını teşvik etmeleri, anlamadıklarını sormaları konusunda cesaretlendirmeleri ve onların seviyelerine göre dersleri yürütmelerinin de fayda sağlayacağı düşünülebilir. Ayrıca, öğrencilerin dikkatini çekebilecek görsel, işitsel materyallerin kullanılması da aynı şekilde fayda sağlayabilir. Öğrencilerin seviyeleri belirlendikten sonra kaynak seçimi yapılmalı, onlar için zor olabilecek kaynaklar seçilmemeli, temel İngilizce öğretiminden sonra mesleki dil eğitimine de fazlasıyla önem verilmelidir.
- Ortaöğretim ya da yükseköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin yapacakları zorunlu stajlarını, yabancı dillerini geliştirebilecekleri işletmeler ve destinasyonlardan yana tercih etmeleri konusunda öğretim elemanlarının hatırlatması ya da yönlendirmesi faydalı olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederim.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları

Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Akgöz, E. ve Gürsoy, Y. (2014). Turizm eğitiminde yabancı dil öğrenme, istek ve kararlılıkları: Selçuk Üniversitesi Beyşehir Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(1), 21-29.
- Akşit-Aşık, N. ve Gökçe, F. (2019). Yabancı dil konuşma kaygısını etkileyen faktörler: turizm lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 202-219.
- Altıntaş, A. ve Kurnaz Şahin, F. (2007). Reşit Saffet Atabinen (1884-1965) ve Türk turizmine katkıları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 26(42), 9-36.
- Altürk, A., Yel, G., Arık Yüksel, T. ve Balcı, U. (2016). Turizm fakülte ve yüksekokullarında yabancı dil eğitimi. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 139-150.
- Akoğlan Kozak, M. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009(22), 1-20.
- Ayaz, N., Yalı, S., ve Aydın, A. (2017). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin İngilizce öğrenmedeki başarısızlık nedenleri. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6(1), 59-72.
- Davras, G. M. ve Bulgan, G. (2012). Meslek Yüksekokulu (MYO) öğrencilerinin İngilizce hazırlık eğitimine yönelik tutumları: Isparta MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(2), 227-238.
- Demirdağ, Ş. A. (2020). Entropi Yöntemi ile turizm işletmeciliği uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algılarının derecelendirilmesine yönelik bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research /JRTR*, 7(4), 749-763.
- Gökçe, A. ve Batman, O. (2015). Turizm ön lisans programlarında meslek amaçlı İngilizce (EOP) öğretiminin öğrenci görüşlerine dayalı ihtiyaç değerlendirmesi. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(1), 211-264.
- İşigüzel, B. (2013). Turizm işletmeciliği ve otelcilik programlarındaki mesleki Almanca dersleri üzerine bir araştırma. *NWSA-Humanities*, 8(4), 363-371.
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik turizmin sürdürülebilirliği. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), 93-114.

- Keleş, Y. (2018). Neden turizm eğitimi? Lisans düzeyinde turizm öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4), 219-236.
- Lui, Z. (2003). Sustainable tourism development: a critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 459-475.
- Middleton, V. T. C. ve Hawkins, R. (1998). *Sustainable tourism: A marketing perspective*. Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Okul, T., Hafçı, B. ve Öncüer-Çivici, M. E. (2017). Yabancı dil öğrenme kaygısı: Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 6(2), 186-194.
- Özer, S. (2020). Turizm işletmeciliği bölümü öğrencilerinin İngilizce ve mesleki İngilizce kavramlarına ilişkin metaforik alguları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 364-380.
- Pelit, E., Baytok, A. ve Soybalı, H. H. (2015). Sürdürülebilir Turizm Mi? Turizmde Sürdürülebilirlik Mi? Kavramsal Bir Tartışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6(14), 39-58.
- Sarıaltın, H. (2015). Turizm ve otel işletmeciliği programlarında İngilizce eğitiminin Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 163-188.
- T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2021). Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Turizm İstatistikleri, [URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>] (Erişim Tarihi: 13 Ekim 2021).
- T. C. Millî Eğitim Bakanlığı, (2021). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/2021, [URL: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424] (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2021).
- Türksoy, S. S. (2021). Temel psikolojik gereksinimlerin karşılanmasının yabancı dilde (İngilizce) iletişim kurma isteği üzerindeki rolü: lisans düzeyindeki turizm öğrencileri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Yaşar University*, 16(61), 361-377.
- Unur, K. (2018). Farklı müfredat programlarıyla İngilizce öğrenen lisans turizm öğrencilerinin İngilizce öz yeterlilik inançlarının karşılaştırılması. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(3), 620-638.
- Ural, A. Ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi (Genişletilmiş 2. Baskı)*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Uysal, D. ve Seçilmiş, C. (2019). Turizm Fakültesi öğrencilerinin İngilizce iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik gereksinim çözümlemesine dayalı bir program önerisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3808-3835.
- Yücel, E. ve Arıkan, A. (2019). Turizm personelinin yabancı dil gereksinimleri: Antalya örneği. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 657-668.
- Yükseköğretim Kurumu, (2021). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Öğrenci Sayıları (Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflamasına Göre). [URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>] (Erişim Tarihi: 14 Ekim 2021).